

EFTER DAVOS - EN NY VERDENSORDEN ER TEGNET, MEN DEN ER ENDNU FOR SVAG, SÅ VI LEVER EN TID MED RÅ STORMAGTSRIVALISERING

Sidste uges verdenskonference i Davos viste verden som et åbent blødende sår. Den gamle verdensorden er definitivt brudt sammen. En ny og bedre verdensorden er endnu for svag. Og i mellemtiden befinder vi os i en brutal virkelighed, hvor stormagternes rå magt ikke er underlagt nogen begrænsninger.

Den gamle verdensorden var den tilsyneladende regelbaserede internationale orden, hvor vi nød godt af dens forudsigelighed.

Vi vidste selvfølgelig godt, at historien om den internationale regelbaserede orden var delvist falsk. At de stærkeste tog hvad der passede dem. At handelsregler var et instrument for de økonomisk stærke. At folkeretten blev håndhævet afhængigt af, hvem der var den anklagede. Og amerikansk overherredømme florerede.

Men vi fik fordele af denne fiktion - militært, økonomisk og politisk. Derfor deltog vi i ritualerne og undgik overordnet set at påpege forskellene mellem skåltalerne og virkeligheden. Vi deltog i usandhederne og holdt derved systemet kørende.

Den orden eksisterer ikke mere. Og hverken løgneren eller fjeligheden er en vej.

ROVDYR

At Putin er et rovdyr, der ikke følger nogen regler, det vidste vi godt. Men det kom som et chok, hvor afgørende anderledes Trump globale politik er: 80 års amerikansk sikkerhedsstrategi blev fejlet af bordet. Lige glad med NATO. Decideret fjendtlig over for EU. Invasion af Venezuela, trusler om det samme mod Cuba, Guatemala og Mexico. Trusler om at tage Grønland, en allieret og et Nato land, om nødvendigt med militær magt. Med risiko for at NATO bryder sammen.

Den stærke tager, hvad han kan få, og de svage må lide i stilhed. Den fase er vi i nu. Men på Davos tegnede sig starten på en ny verdensorden.

CANADA TEGNER MULIGHEDEN FOR EN NY VERDENSORDEN

Mark Carney, den canadiske premierminister, var den der tegnede visionen for en ny verdensorden under sin tale på Davos. Han sagde:

Den gamle verdensorden er ikke under omstilling; den er brudt sammen. Men andre lande - mellemstore magter som Canada, UK, Australien og landene i EU - er ikke magtesløse. De har evnen til at bygge en ny orden, der afspejler vores værdier som respekt for menneskerettighederne, bæredygtig udvikling, solidaritet, suverænitet og staters territoriale integritet (1). De små og mellemstore lande må stå sammen om en ny verdensorden.

Og magten hos de mindre magtfulde begynder med ærlighed. At vi ikke længere deltager i løgneren om den regelbaserede verdensorden. At lande ikke giver efter for de stærkes brutalitet for at få tingene til at glide og undgå problemer. I håb om, at fjelighed vil købe sikkerhed. For det vil det ikke.

Det er fristende at hvert land forsøger at beskytte sig selv. "Men lad os ikke være blinde for, hvor det fører hen. En verden af forter vil være fattigere, mere skrøbelig og mindre bæredygtig", sagde Carney.

Og han nævnte Canada som eksempel på en anden vej. Canada er et demokratisk velfungerende land. "Vi er en energisupermagt. Vi har enorme forekomster af kritiske mineraler. Vi har den mest veluddannede befolkning i verden. Vores pensionsfonde er blandt verdens største. Vores offentlighed er højrøstet, mangfoldig og fri. Canadierne er fortsat forpligtet på bæredygtighed."

Canada satser på et ”Udvidet og omfattende samarbejde med udlandet. Omfattende strategisk partnerskab med EU og andre mellemmagter.”

”I forhold til Ukraine er vi et kernemedlem af Koalitionen af Villige og en af de største bidragsydere per indbygger til landets forsvar og sikkerhed. I forhold til arktisk suverænitet står vi fast side om side med Grønland og Danmark og støtter fuldt deres eneret til at afgøre Grønlands fremtid. Vores støtte til Nato’s artikel 5 er urokkelig.”

”Vi vil frem til 2030 fordoble vores forsvarsbudget og gør det på en sådan måde, at det styrker vores egen industrisektor”.

”Mellemstore magter er nødt til at handle sammen, for hvis man ikke sidder med ved bordet, er man selv på menuen. Når vi kun forhandler bilateralt med en stormagt, forhandler vi fra en svag position. Vi accepterer, hvad der bliver tilbudt. Vi konkurrerer med hinanden om at være mest føjelig og accepterer underkastelse.”

”Men vi har et valg: At konkurrere indbyrdes, eller gå sammen om at skabe en tredje vej med gennemslagskraft. Det sidste er opgaven for de mellemstore magter, som har mest at tabe ved en verden bestående af forter og mest at vinde ved en verden med ægte samarbejde”.

Flere minutter lang stående ovation. Pyha, endelig en der tog bladet fra munden og tegnede et alternativ.

Efterfølgende har Trump truet Canada med 100% told, hvis de indgår handelsaftale med Kina.

”ET UAFHÆNGIGT EUROPA” OG ET NATO UAFHÆNGIGT AF USA - EN MULIG VEJ?

Ursula von der Leyen tog tråden op fra Canadas premierminister. Hun talte om nødvendigheden af et ”uafhængigt Europa”- uafhængigt af USA, Rusland og Kina.

Som eksempel nævnte hun den frihandelsaftale, der er indgået med en række Latinamerikanske lande, Mercusor aftalen. Den vil omfatte 20% af det globale BNP, 31 lande med over 700 mio. indbyggere. Den aftale vil inden længe blive suppleret af en tilsvarende aftale med Indien for over 2 mia. forbrugere (2). Det hele udenom USA.

”Vi vælger fri og fair handel frem for tariffier. Vi vælger partnerskaber over isolation og bæredygtighed over udnyttelse” med en slet skjult hentydning til Trump. ”Vi styrker vores militær, vores frihandel og innovation”.

Fra en bæredygtighedsvinkel var der meget, der trængte til en kommentar. Men det er ikke pointen. Pointen er at EU søger uafhængighed som led i en ny verdensorden.

Et tilsvarende tegn på opgør med USA’s brutale dominans under Trump fandt sted inden Davos, da 8 NATO-lande valgte at sende styrker til Grønland - England, Tyskland, Frankrig, Holland, Norge, Sverige, Finland og Danmark. Officielt for at deltage i en længerevarende militær øvelse. Reelt for at afskrække USA fra at annektere Grønland militært.

Det fik Trump til at trække brugen af militær magt af bordet. Og dernæst truslen om høje toldtariffer på de lande, der deltog i øvelsen. Han indgik efterfølgende på Davos en aftale med Mark Rutte, NATOs generalsekretær, som han i Fox News fremstillede som en enestående sejr. Men reelt gav han efter.

Der er imidlertid langt igen for et ”uafhængigt Europa”. Det blev tydeligt under Zelenskys tale.

ZELENSKYS KRITIK AF EUROPA (LÆS EU)

Zelenskys tale var én lang kritik af Europa (3). Nogle centrale citater fra talen:

Krigen i Ukraine har varet i fire år. Alligevel tøver I (EU) med at hjælpe et land i Krig. Det har altid konsekvenser, og de altid negative.

Ingen kom til hjælp da Rusland i 2020 placerede missiler i Belarus. Missiler som kan ramme alle europæiske hovedstæder.

Den russiske olie finansierer den russiske krigsmaskine, og det vil ikke ændre sig før der kommer flere sanktioner. Alligevel gør EU intet, når den russiske olie sejler på store tankskibe langs Europas kyster.

Lige nu prøver Rusland at fryse os ud. Deres missiler får komponenter - ikke blot fra Kina - men fra europæiske virksomheder, fra USA og Taiwan. Ville det ikke være lettere og billigere at lukke af for komponenter til Rusland, så de ikke kunne bygge missiler?

I den vestlige hemisfære er Venezuela blevet angrebet og Maduro stilles nu for retten i New York. Men Putin er ikke kommet for retten.

Dette er det fjerde år i krigen mellem Ukraine og Rusland, den største krig siden 2. verdenskrig. Men manden der startede denne krig er stadig fri. Han kæmper for sine indefrosne midler i Europa. Da det kom til at beslutte at bruge disse midler til at bekæmpe Putin, blev beslutningen blokeret. Putin formåede at stoppe Europa.

Det sidste år har vi diskuteret langtrækkende missiler til Ukraine. Nu diskutere vi end ikke mere. Men russiske missiler er her stadig. Og de kan stadig nå alle Europas byer.

Ingen sikkerhedsstrategier i fredsplanerne fungerer, hvis ikke USA er med. Europa vil gerne snakke fredsplaner i fremtiden, men undgår at handle nu. Handling som kan sikre freden.

EU behøver at stå sammen for at stoppe Rusland i stedet for at vende sig mod hinanden. Det risikerer at bringe ødelæggelse til alle. I stedet for at blive en global magt, forbliver Europa en smuk, men fragmenteret samling af mellemmagter.

Hvad hvis Ukraine falder? Så står fx Litauen og Polen som de næste. Og hvem kommer så og hjælper dem?

I stedet for at forsvare friheden globalt overalt, ser EU fortabt til, mens man prøver at få den amerikanske præsident til at skifte kurs. Men han vil ikke skifte kurs.

Europa siger vi behøver en ny verdensorden, men er ikke klar til at handle. Man kan ikke bygge en ny verdensorden på ord. Men: Samlet kunne vi være i sandhed uovervindelige.

Europa må og skal være en global magt. En der definerer fremtiden. For de udfordringer vi står overfor, er udfordringer for selve den europæiske måde at leve livet på.

Europa kan hjælpe med at bygge en bedre verden. Men det kræver styrke. Det kræver fælles handling. Ukraine kamp er alles kamp. For i morgen kan Europa være nødt til at forsvare jeres måde at leve på.

Europa har brug for militære styrker, som kan forsvare Europa. I dag hviler Europa på den forudsætning at hvis der kommer en militær trussel, så vil Nato - især USA - handle. Men vil de det? Hvad hvis det ikke sker og USA's blot ser afventende til. Europa er nødt til at kunne forsvare sig selv.

TRUMP PÅ DAVOS - BAMBI PÅ GLATIS

Trumps tale på Davos viste ham igen som rablende galning. I en usammenhængende tale domineret af ustyrlig selvglæde, racistiske udfald og absurde tal frakoblet enhver virkelighed svinene han NATO og EU til. Det var tydeligt for enhver, at Europa skal gøre sig uafhængigt af den mand og det USA, han står for. Men det er lettere sagt end gjort.

Man forstår Californiens guvernør, Gavin Newsome, der kritiserede Davos ledere for at falde på knæ for Trump. Personligt får jeg kvalme, når alle Europas ledere sidder og klapper af Trump. Og Mark Ruttes, NATOs chef, lefleri gør det ikke bedre.

Trump forstår kun en fast opførsel. Så lad os skaffe betingelserne for at kunne sige fra - et Europa der kan forsvare sig selv gerne sammen med andre, et Europa med markeder uden om USA, og et NATO om nødvendigt uden USA.

Men en tid endnu kan der være brug for diplomatiet for ikke at optrappe konflikterne helt uden for kontrol.

Men uanset hvordan vi gør det - stille og roligt eller her og nu - så skal vi et sted hen, hvor vi ikke på nogen måde er afhængig af USA.

DER ER MANGE JOKERE I SPILLET OM FREMTIDEN

Mødet i Davos er forbi. Hvad der sker videre afhænger af

- Ruslands militære succes på slagmarken i Ukraine.
I 2025 har Rusland mere end fordoblet brugen af missiler og droner i forhold til tidligere år. I samme periode har USA omvendt nedbragt sin militær støtte med antiluftskytts til et minimum. Det har efterladt Ukraine sårbart og uden tilstrækkelig forsvar. EU har bevilliget 90 mia. til Ukraine, men når de frem i tide, og er der tilstrækkeligt militært udstyr? 60% af Ukraine er uden elektricitet nu. Rusland bruger systematisk energien for at ramme befolkningen, ligesom de bruger al infrastruktur, vand, varme, til at ramme kampviljen.
EU kan spille en megarolle i krigen mellem Rusland og Ukraine, men tør de steppe op? Og hvad sker der, hvis IKKE EU tør handle - bliver Ukraine så det første af en række lande, der overtages af Rusland?
- Trumps succes på hjemmefronten.
Hans stormtropper i form af ICE og deres to drab på fredelige demonstranter har skabt en voldsom vrede i Minneapolis med kæmpedemonstrationer til følge. Vil det sprede sig? I forvejen er han upopulær som aldrig før, fordi han intet gør ved inflationen, ved manglen på boliger der er til at betale og manglen på jobs. Finanssektoren reagerede negativt på hans trussel om tariffer på EU-lande, og dét har han i det mindste respekt for.
Der er snart midtvejsvalg og republikanere ser ind i ikke at blive genvalgt af den amerikanske befolkning, hvor kun et fåtal på 36% støtter hans politik. Hans Grønlandspolitik er dybt upopulær; kun 14% støtter og 4% støtter en militær aktion. Epstein dokumenterne, hvoraf kun 1% er blevet offentliggjort, ligger stadig som en u-eksploderet bombe under det hele. Trump viser tydelige tegn på desperation og træthed, men også på at være beruset af USA's militære magt efter Venezuela, og hvad kan han så finde på?
- Af EU's sammenhængskraft, der er voldsomt udfordret af højrepartierne i Europa og af Trumps forsøg på splittelse ved systematisk at støtte højre.
Hvad gør EU, hvis højrefløjen i store lande som Tyskland, England og Frankrig vinder flertallet? Vender vi tilbage til enkeltlandenes isolationisme? Og vil NATO overleve USA's stigende ligegyldighed og sig selv nok? Formår EU-/ NATO lande som konsekvens heraf at opbygge en ny forsvarsalliance med Canada, Australien, Japan og andre små- og mellemstater?
- Og det helt store spørgsmål, som ingen diskuterede på konference i Davos: Klima- og miljøkriserne.
Men som vinterstormen, der udspiller sig i disse timer i USA, viser det, så vil miljøkriserne ændre alt

fra grunden. Naturens kræfter overgår alt militært isenkram. Vil klimakrisen øge verdens kamp om ressourcer og skabe krige om mad og vand? Eller formår vi, at bekæmpe miljøkriserne sammen, før det er for sent? Er der overhovedet nogen, der har en forestilling om, hvor meget vi skal ændre i livsstil og økonomi for at imødegå kriserne? Og kan pege på en realistisk vej dertil?

Vi lever i en voldsom tid. Det kan være fristende at hengive sig til TV, sport og sociale medier for at slippe væk fra det hele. Og det kan være et nødvendigt åndehul.

Men vi er nødt til at formulere en vej ud af alle kriserne, for de går ikke væk af sig selv. Steppe op for Ukraine inden det er for sent. Steppe op for klima og miljø, før det skaber kaos. Steppe op for et Europa uafhængigt af USA, ikke i ord men i markant handling. Europa og EU er økonomisk en supermagt, hvis vi vil det nok og kan overkomme de interne splittelser; herunder skabe markeder uafhængigt af USA. Og hvis USA vil skride fra NATO, så lad dem gøre det. Vi kan danne ny, stærke alliancer uden om USA.

De gamle værdier om fred, demokrati, ytringsfrihed og bæredygtighed er netop værdier, og de bliver ikke omsat til realpolitik eller handling uden et meget stærkt folkeligt engagement.

1) Hele Mark Carneys tale:

https://video.search.yahoo.com/yhs/search?fr=yhs-trp-018&ei=UTF-8&hsimp=yhs-018&hspart=trp&p=youtube+mark+carney&type=Y143_F163_225899_091823#id=0&vid=40711ce2dfdf73ac6a4b934841310b2f&action=click

2) Ursula von der Leyens tale findes her <https://www.youtube.com/watch?v=rtG6-BVFboU>
Mercusor aftalen er siden talen blevet sendt til hjørne af EU-parlamentet, der vil have belyst aftalens juridiske gyldighed.

3) Zelenskys tale <https://www.youtube.com/watch?v=DAeiqY5LHGw>